

[mo.be](http://www.mo.be)

De progressieve verwarring over het basisinkomen

Rutger Bregman deed het weer. Hij had het onlangs over ‘de terreur van links tegen rechts en andere achterhaalde tegenstellingen’.

Veel mensen zijn zowel links als rechts, zo stelt hij: links als het gaat om het uitroeien van armoede en rechts als het gaat om een afkeer van overheidsbemoeienis. Of nog: liberalisme vs socialisme? De partij die zich in Nederland liberaal noemt is door en door conservatief geworden, en kan je Jeroen Dijsselbloem ooit sociaal-democratisch of socialistisch noemen? Zucht.

Het gemak waarmee Bregman zijn ‘waarheid’ verkocht krijgt!

Het is toch niet omdat een aantal partijen ideeën spuien die geen jota meer te maken hebben met hun oorspronkelijke ideologie, dat die ideologie ook verdwenen is?

Armoede bestrijden is een bij uitstek conservatieve politiek als je de armen ook de schuld geeft voor hun situatie, zie Dalrymple, of als je niet ook tegelijk de armoede probeert te voorkomen, met een verzorgingsstaat bijvoorbeeld. En wat zou er in 's hemelsnaam links zijn aan ‘overheidsbemoeienis’?

Het is toch niet omdat een aantal partijen en mensen in Nederland

– en ook elders – ideeën spuien die geen jota meer te maken hebben met de oorspronkelijke ideologie van hun partij, dat die ideologie ook verdwenen is?

Zo gaat de heer Bregman dus te werk: je stelt iets over een specifieke situatie in Nederland en je veralgemeent naar iets helemaal anders.

Zo ook met het basisinkomen (BI). Ook in dit land stellen de voorstanders van het basisinkomen dat dit voorbij de links-recht tegenstelling is. Oh ja? Kijk naar wat in Finland gebeurt: het experiment met het basisinkomen is er formeel bedoeld om mensen aan het werk te krijgen, terwijl toch altijd wordt gesteld dat het BI mensen van arbeid ‘bevrijdt’ en daarom progressief is?

En wat kan er progressief aan zijn om de ziekteverzekering, de pensioenen, de werkloosheidsuitkeringen en andere essentiële economische en sociale rechten overboord te gooien? Dat de verzorgingsstaat niet meer naar behoren werkt? Ja zeker, maar dan moeten we die verbeteren, hervormen, vernieuwen en toch niet meteen in de koelkast stoppen?

Dat de verzorgingsstaat niet meer naar behoren werkt? Ja zeker, maar dan moeten we die verbeteren, hervormen en vernieuwen

Onlangs zat ik op internet in een discussie over precies deze vraag: zijn het vandaag niet vooral progressieven die het BI verdedigen? Er wordt dan gegoocheld met namen, Friedman vs Gorz, Duchatelet vs Van Parijs.

Het is zinloos om naar namen en labels te zoeken, want veel belangrijker dan de mensen die een idee verdedigen is de filosofie

zelf die achter dat idee schuil gaat. En die is bij het BI beslist niet progressief.

Het basisinkomen staat haaks op de verzorgingsstaat en onze sociale bescherming. Het BI voert een verticale band in tussen overheid en individu en geeft de burger volledige vrijheid om zijn inkomen te besteden zoals hij/zij dat wenst. Sociale bescherming berust op een structurele – verplichte – horizontale solidariteit van ieder met ieder. De vrijheid gaat hier inderdaad voor een stuk verloren, maar in de plaats komt meer gelijkheid.

Die gelijkheid kan immers niet bevorderd worden door iedereen gelijk te behandelen, maar juist door de verschillen op te vangen met een ongelijke behandeling. Een zieke of gehandicapte heeft meer behoeften dan een gezond iemand. En rijke mensen kunnen meer bijdragen dan arme mensen. Precies daarom zijn progressieven ook tegen een 'flat tax', een forfaitaire – en lage – gelijke belasting voor iedereen.

Uitsluitend focussen op vrijheid en gelijkheid aan de wilgen hangen is een uitermate liberaal idee. Dat hoeft niet rechts te zijn, maar links is het zeker niet. Pleiten voor meer gelijkheid en voor een algehele solidariteit is een links idee, hoewel het niet noodzakelijk naar socialisme leidt.

Pleiten voor meer gelijkheid en voor een algehele solidariteit is een links idee, hoewel het niet noodzakelijk naar socialisme leidt

Het basisinkomen mag dan vandaag vooral verdedigd worden door progressieven, het wijst er vooral op dat de verwarring in de hoofden van die progressieven vrij groot is. Dat geldt trouwens niet enkel voor dit basisinkomen. Nog heel wat andere ideeën over

‘participatie’ en ‘vrijwilligerswerk’ liggen klaar voor het grijpen door liberalen die de structurele solidariteit willen afbouwen.

De vele ‘softe’ waarden die vandaag in onze samenleving voorop staan zijn zeer sympathiek en kunnen inderdaad voor een ‘warme’ samenleving zorgen met ‘verbondenheid’. Maar zonder verzorgingsstaat en met machtsverhoudingen die zeker niet in het voordeel van progressieven spelen, is het wellicht geraadzaam er heel voorzichtig mee om te springen.

Door links en rechts -bewust? – door elkaar te haspelen zet Bregman de deur wijd open voor alle misbruiken die een basisinkomen met zich kan brengen: van minijobs tot privatisering van sociale diensten. *Francine Mestrum is dr sociale wetenschappen, auteur van [Sociaal Gemeen Goed. Pleidooi voor een post-neoliberale sociale bescherming](#); laureaat Prijs Jaap Kruithof 2016.* Op controlerende ambtenaren kunnen we sparen, zeggen de voorstanders van het BI, en kijk, België denkt er aan de arbeidsinspectie op te heffen... Dit brengt geen grotere gelijkheid en al evenmin vrijheid, behalve voor werkgevers.

Er zijn m.i. zeker bruggen te slaan van de sociale bescherming naar het basisinkomen. Maar daarvoor is een ernstig debat nodig met ernstige argumenten in plaats van sprookjes over ‘gratis geld’.

